

Lorärk v kaksu eat ut kfr uk d ksd k; ksnku fo"k i j
ekuuh j kT; i ky egks; dk mneksu

LFRku%FR# fod k Hbu] [k/hek] fnukd %06 t w 2023

t : fgjh!

Hjr dh vkt knh , d yas vls vçfre l akz dh
mi y fck g\$ d bZfonsh v körk kav ls 200 l ky l svfd
fcv' k' k u l sefa dsfy, vls l kfk ghvi us' k u dh
çkfr dsfy, vufxur Lorärk l skfu; kauscfynku fn; k
bfrgk ds i ws ea, ksd bZ v Kk uk d H gft uds
cfynku dsot g l sgh 1947 dk l i uk l p gksi k k vls
vkt knh ds 75 o"zi vZ dj usdsckn tc ge vkt knh ds
ver egk o vls nsk dsver dky dhrj Q c<+j gsgar ks
mu v Kk Lorärk l akz l skfu; ksd k Hl Eku dj j gsg
ft uds l akz vls cfynku dsdkj. k Hjr vkt knh çkr dj
i k k FKA

Hjr dsLorärk l akz eat ut k h l ekt usegRoi vZ
vls egku ; ksnku fn; k gä t ut k h l ekt kausvi us
Lorärk l akz dsnkku 'kfa 'kkyh vls çhko' kkyh: i l s
l akz fd; k gä bl dsi hnsdbZdkj. k Fk ft ueal ekt ds
vl ekur k h mR h mka vls vUk kads l ekr dj us dh
bPNk l cl segRoi vZ FKA

Hj^r dhv^k khgsqt ut k^r l ekt gj ck rRj jgkv^k
fon^{sk}h r^kdr^kds^l kf^k l ^kh&l e>hj. ku^r dsrgr l ^kz
fd; k v^k I ok^R cfynku Hh fn, ydu vkt Hh muds
'kszi ^kBu v^k cfynku dh, b^khvnHq xkf^k abfr gk ea
vi uk vflr R rykkjghga

t ut k^r; kausHj^rh Lorark l ^ke eavi uh l ka^rd]
I lekt d v^kj kt uh^rd l ^kBuk d^lsl 'kä fd; kA

os Lorark l ^ke dsfy, I ^kfBr gq] v^kaks uka ea Hk
fy; k v^kj kvh Lorark dsfy, I ^kkkfd; kA

t ut k^r l ekt ka us fc^k k l jd^k ds f[kyQ l 'kä
v^kaks u pyk] x^kMk l R^kg] vI fg". kqk ds f[kyQ
I ^kBu fd; k v^k v^kZ l ekt] l ukru ^keZ l Hk t ^ks
v^kaks uka ea Hvi uk; k^knu fn; kA

t ut k^r; kadsusk v^k I lekt d j pukd^k usH^r egRoi v^kZ
H^r fd k fuH^r kA

ojj fcj l k e^k fl) ksv^k d k^kqeje^k >fl ; k H^r] j kuh
x^ksh t ^ksegku Lorark l skuh t ut k^r; kausvi usy k^kka
d^kfon^{sk}h v^koe. kd kf; kadsf[kyQ mBusdsfy, c^kr
fd; kA

m̄k̄asH̄r̄h Lorärk l̄k̄e eavi uh t k̄k̄adksUk̄loj
djrs gq mB̄k̄ v̄l̄ ykl̄ foal̄ ds ek̄e l̄ svi uh
Lorärk dksck̄r̄ dh̄A

m̄k̄k̄ M eat c̄ t ut k̄h̄ l̄ ekt̄ dh̄ ppk̄zgk̄sh̄ gSr̄ks5
eḡ t ut k̄f̄; kaR̄#] cd̄ k̄ t k̄sl̄ k̄h̄ H̄ks; k̄ , oaj kt̄ h̄
l̄ ekt̄ dk̄ ft̄ Ø v̄k̄k̄ḡS

1967 eabu t k̄f̄; k̄dksvub̄for̄ t ut k̄f̄ dk̄ nt̄ k̄fey k̄
v̄l̄s m̄l̄ dsc̄n̄ l̄ sgh̄ i gy sm̄k̄ çn̄sk̄ v̄l̄s f̄o j̄ m̄k̄k̄ M̄
dh̄l̄ sk̄ eav̄k̄ l̄ H̄husvi uk̄ eḡR̄oi v̄k̄; k̄nku fn̄; k̄ḡS

R̄# v̄l̄s cd̄ k̄ t ut k̄f̄ dh̄ck̄ d̄: ar̄koj̄ ; k̄s k̄ eḡk̄ k̄k̄
çrk̄ v̄l̄s j̄k̄ k̄ t xr̄ n̄o fl̄ ḡ t̄h̄ dk̄ ft̄ Ø dj̄uk̄ uḡla
H̄w̄k̄ ft̄ udsv̄k̄ oakt̄ ḡst̄ k̄sl̄ k̄ {k̄ eauaj̄ k̄ usht̄ h̄
dk̄cḡq̄ cM̄; k̄nku ḡS

v̄l̄s gky gh̄d so"kaeaM̄ v̄k̄ - , l̄ - V̄ks; k̄t̄ h̄ ft̄ ud suke
l̄ susH̄ky eam̄k̄k̄ M̄d h̄ç' k̄k̄ fud̄ v̄d k̄neh H̄ ḡ\$ v̄l̄s
os, d̄ m̄p̄ nt̄ z̄d sv̄k̄Z, l̄ v̄f̄d k̄h H̄ j̄ ḡḡS; soksy k̄
ft̄ uḡas m̄k̄k̄ M̄d sI k̄k̄l̄ k̄k̄ vi usl̄ ekt̄ dk̄ H̄ uke
j̄k̄su fd̄; k̄ḡS

v̄H̄gky gh̄eaxq̄h xk̄p̄ x; k̄ R̄# l̄ heka xk̄p̄ xq̄h̄, d̄
okbct̄W foy \$ ḡ\$eq̄sogkai ḡadj̄ v̄k̄Red "k̄f̄ v̄l̄s v̄l̄ he
Åt k̄zd k̄v̄ut̄b̄ ḡq̄k̄ ogkax k̄h k̄al sck̄ dh̄ vi uhl̄ b̄Nfr̄

v|S vi uh foj k r dksft l i dkj mukas t ksd sj [lk gok
ga

og fu'pr : i l sl h[us; k g\$iyku dht ksl eL; k
gek sl leusg\$ml dsfunku dsfy, xh v|S vU t ut kh
{ksal sge l h[kl drsg\$, d e, my cukl drsg\$ v|S i js
jkt; eabl dksy kxwd; kt kl drkg\$

t c esm[kMdk jkt; i ky cukl rkseasvi usfy, 5
fe'ku cukl jhol Zekbxsku ml esl s, d gSv|S eqs; g
dk Zdj uk ghg\$

t ut kh l ekt dk c; k] l cdk c; k] gh vkt knh ds
verd ky eacya Hj r dsfuek dhÅt kZg\$

Hj r l jdjk us15 uoaj dksut kh x|so fnol eukus
dk fu. kZ fy; kg\$t ut kh l ekt dsvkEku dsfy,]
v|Refo"ok dsfy,] v|fdjk dsfy,] ge fnu&j k egur
djg\$ t ut kh x|so fnol bl l dYi dksnkgj kusd k fnu
ga

v|S ; st ut kh x|so fnol] t Ssge xlkt; ah euk sgs
t Ssge l jnk i V\$ dh t; ah euk sgs t Ssge ckck
l kgs v|Eckdjh dh t; ah euk sgs oSsgHoku fcj l k
ekdh15 uoaj dh t; ah gj o"kt ut kh x|so fnol
ds: i eai jsk eaeukbzt k xhA

bl dsv ylo] t ut kfr; kausLor ærk l ake dsnkSku Hjrh
I skd sl kfk Hhxgj kI aekcuk kA

osHjrh I sk eaHrÊ gg] ml sl ake dh ' kfä nh vks
ml dsmPore i nkai j I skd hA

t ut krh I ekt ka us Hjrh Lorærk I ake ds fy,
U kskloj dh t kusokyh vufxur ' kgmkad h I ä; k eaHr
egRoi vks; knku fn; kgA

vkt t c ge foftu epakl \$ j KV^a fuekZk eat ut krh
I ekt ds; knku dh ppkZdj j gsgS rksge uk fl QZi jy
fo"o dksv firqv i usnksk ; kaks; g crk i k j gsgS fd
t ut krh I ekt dk Hjrh dh l a-fri dkset crw djusea
fdr uk cM; knku j gkgA

bl dh ot g ; sgSfd t ut krh I ekt ds; knku dsckj s
es; krksnks dksrk kghughax; k] vksseaj [kusdh Hjrh i jw
dkk kdhxb] vks vxj crk k Hhx; krkscgq gh l hfer
nk j seat kudkjnhhxba

nks d hv kcknh dk dj hc&dj hc 10 çfr' kr gksd sclo t w
n' kdkard t ut krh I ekt dk mudh l a-fri] muds
I keF Zdksi jhrj g ut j vakt dj fn; kx; kA

vkt gekjsnšk dscfke uksfjd ds: i eajherha¹⁵ snheq⁷
t h̄ gekjh eglefge j kVi^a fr ds: i eauk fl QZt ut k̄h
I ekt cfYd i jsnšk dk x¹⁶ c¹⁷ jgh g¹⁸ Jherh eq¹⁹t h
dk t hou gj H̄irh dksçfr djrkgs²⁰

muds' k²¹ vkh²² l²³ mudhl e) I skvks mudhvudj. kh
I Qyrkgj H̄irh dsfy, xoZdjusd sl eku g²⁴

og gekjsukxfjd k²⁵ fo' k²⁶: i l sxj h²⁷ ofr kavks nfyrla
dsfy, vkkdhfdj. k cudj m²⁸ hga²⁹

; g , d , f³⁰ gkf d mi yfcgk ghg³¹, ksl e; eat c 1-3 vjc
H̄irh vkt kh dk ver egk³² o euk jgs g³³ H̄ir ds
t ut k̄h I eqk dhc³⁴ dk gekjk j kVi^a fr pqk x; k g³⁵
ft udkt le i o³⁶ H̄ir dsl qjwfgU seagqk fka³⁷

H̄ir dh l k³⁸ frd ; k³⁹ eat ut k̄h I ekt dk ; knku
vWwjgk g⁴⁰

vk⁴¹ ghcrkb,] t ut k̄h I ekt ds; knku dsfcuk D k⁴²
ç⁴³ hqj ke dst hou eal Qyrkvksdh dYi uk dh t k l drh
g⁴⁴ fcYd y ugh⁴⁵

ouokf ; kads l k⁴⁶ fcrk l e; us, d jkt dekj dks; k⁴⁷
i #"⁴⁸ k⁴⁹ e cukuseav ge ; knku fn; kA

ouok dsm h dky [k] eaçHbj ke usouok h l ekt dh
i j aj k j h & f j okt] j gu&l gu dsr & r j h & t hou dsgj
i gy w scjs. k i kZfka

vkt kah dk ; sverd ky] vkt RefuHr Hkr dsfuek dk
dky ga

Hkr dh vkt RefuHr k t ut kh Hxlmkj hdsfcuk l ab gh
ugha g

fi Nysd o"ka l sge nsk j gsg fd fd l çdkj i ne
i jd kç ck r djusdsfy, t ut kh l ekt l svkusokys
l kkh t c j kV fr Hbou i ga\$ i S eat msh ughaR \$ l kj h
nfu; knsk dj dsna j g xb gsku j g xb

vknok h vks xek l ekt ead k djusokys; snsk ds
v l y h gjks g ; ghr ksgelj sm eal g ; ghr ksgelj sgj s
ga

çphu dky l s Hkr ds foft t ut kf l eqk vi uh
fof kV t hou 'ksh, oal b fr dk i kyu djrsvk gavks
bl hdkj. kmukasvi uk Lokheku t hfor j [kk g

t ut kh l ekt us Hkr ds Lorark l ake ea
egRoi w ; k nku fn; k g g mukasvi usl b frd l ankj

I keft d I ḫBuḥ us Ro v ḫS I ḫkZdsek e I snšk dh
Lor ārk dhy M̄Zeal fØ; ḫfod k fu ḫbA

mud k ; ḫnku gekj s nšk dh Lor ārk ds bfr gk ea
egRo i ḫgSv ḫS geagekk mud k I Eku dj uk pkfg, A

fi Ny sekg ekuuh çekueah t huseu fd ck dk Øe ea
H̄hcr k kgSfd nšk H̄j eav kt knh fd y M̄zea; ḫnku nas
oky st ut kfr I ekt ds; ḫS kv ksl efi Ž 10 E fw; e cuk
t kj gsgS t ks, d cgq v PNk ç; k gS

v kt eSmu I H̄hKkr] v Kkr ; ḫS kv ksl sueu dj rk gw ḫS
dk Øe d sv k ḫS d ksl ḫbZnsk ga

t ; fgUh !